

MEGJEGYZÉSEK A GYŰRŰK URA NÉVANYAGÁHOZ (HELYNEVEK)

Régi ötletemet váltom valóra azzal, hogy bővebben foglalkozom John Ronald Reuel Tolkien: A gyűrűk ura című monumentális meseregényével. Alapvető mű, hatása a fantasy irodalomra hatalmas. Tolkien regénye az általam ismert egyetlen mű, amely leír egy teljes világot. Ennek a világnak vannak saját nyelvei, népei, időszámítása(i), történelme, mitológiája, jelen van benne a mágia. Olvasása közben egy pillanatra sem lehet arra gondolni, hogy bármi köze van a valósághoz, mégis nagyon emberközeli.

A gyűrűk urának világában különböző népek, fajok élnek együtt, köztük az ember is, természetesen nem uralkodó fajként (bár benne van a regényben, hogy lassan lezárul egy kor, egy boldog kor, és átadja a helyét az ember világának. Az emberi természet minden negatívumával együtt életképesebbnek bizonyul a többi faj nemes tulajdonságainál.). Minden fajja antropomorf, talán ezért nem állnak messze tőlünk.

A helynevek vizsgálatát a területen élő népek, fajok rövid leírásával kezdem, mert ebből jobban meg lehet érteni a névadási szokásokat.

A hobbit "szerény, de de nagyon régi eredetű fajta. Hajdanában sokkal többen voltak, mint manapság, mindig is szerették a békét, a nyugalmat és a becsületesen felszántott kövér televényt: ha csak tehették, jól művelt és ápolt földeken tanyáztak. A kovácsfűjtatónál, a vizimalomnál vagy a szövőszéknél bonyolultabb gépekhez a hobbitok nem értettek...A hobbitok népe...kis növésű: még a törpöknél is kisebbek - azazhogy nem olyan testesek és vaskosak, bár sokszor alig alacsonyabbak. Magasságuk változó: a mi mértékegységünk szerint általában hatvan és százhusz centiméter között van... A Megye-lakó hobbitokról, akik az elbeszélés szereplői, elmondhatjuk, hogy amikor a béke és jólét honolt köztük, igen vidáman éltek....Arcuk a legtöbbször inkább jóindulatú volt, mint szép: széles, pirospozsgás, szemük csillogó, szájuk mindig nevetésre állt, meg evésre és ivásra. Nevettek is jócskán, meg ettek és ittak, sokszor és derekasan...Eredetileg minden hobbit földbe ásott üregekben élt." Ezeknek az ismeretében képet alkothatunk a névadásukról: egyszerű, hétköznapi, funkcionális nevek abból a szókincsből, amit használhattak. A mi világunkra kivetítve nagyjából megfelelnek a parasztság névadási szokásainak. (Neveket ld. adattár I./1.).

Egészen más faj a tünde. A hobbitokhoz hasonlóan ők is összhangban élnek a természettel, de ennyiben ki is merülnek közös vonásaik. A tündék magasak, fenégesek, szépek. A fákon laknak csodás házakban, minden, amihez közük van tiszta, távol tart minden gonoszat, csúfot. A nyelvük (és természetesen neveik is) "dallamos" mássalhangzókból állnak (l, d, b, v, n, m), általában vegyes hangrendű szavaik, neveik vannak.

Nem térek ki külön az összes fajra, a negatív fél névadását az adattárban tárgyalom. Érdekes megemlíteni az *entek* névadását. Az *entek* a fák pásztorai, ők

maguk is úgy néznek ki, mint egy fa, életritmusuk sem sokkal gyorsabb, hallhatlanul szívósak, és rengeteg idejük van, mert ők a legöregebb élőlények (nálunk is a fák a legöregebbek). A hosszú életnek az a következménye, hogy sok fontos esemény történik velük (Bóta László szerint nem a férfiakkal, hanem a férfiak *által* történnek a dolgok - az entek hímneműek). Ez a névadásuk alapja is: mindennek a neve tartalmazza a vele történt legfontosabb dolgokat, történetet, ezért egy entnek élete során egyre hosszabb neve lesz (és nemcsak az entnek, hanem az általa elnevezett dolgoknak, helyeknek is, hiszen azok is az események sodrásába kerülhetnek.). "...az én nevem, ahogy telik az idő, egyre nyúlik, s én már régen élek, nagyon régen, így hát az én nevem olyan, mint az idők sora. Az igazi nevek az én nyelvemen, öntül, mindent elmondanak, ami a viselőjükkel történt. Szép nyelv, csak sokáig tart kimondani rajta valamit, így hát nem is mondunk úgy semmit, csak ha megéri az időt, hogy kimondjuk vagy meghallgassuk." Egy-egy idősebb ent nevének kimondása órákig, napokig is eltarthat. Beszédük is igen terjedelmes, ezért nehezen érthető, de ez számukra nem probléma, hiszen rengeteg idejük van. Csak egymással érintkeznek ezen a nyelven. Az egész regényben három részletet találtam a nyelvükből, ezeket leírom ide szemléltetésül: "...*lalla-lalla-rumbakamanda-lind-orbúruma...*(ez egy névnek csak egy része), *Laurelindórinan lindelorendor malinornélien ornemalin* (ez a tünde birodalom, Lothlórien ent neve, ha jól vettem ki a kontextusból), *Taurelilómea-tumbalemorna Tumbaleturéa Lóméanor* (ez pedig egy szólás).

Középfölde a neve annak a világrésznek, ahol az események zajlanak. Középfölde nyelvei hasonlóak az angolszász nyelvekhez. Fonémaállományuk gyakorlatilag ugyanaz, mint az angolé, csak jelölésben tér el egy-két helyen. Vannak azonban olyan sajátosságai is, amelyek pl. finnugor nyelvekre jellemzőek: ilyen pl. a *ty* betű, ami kiejtéskor [tj] fonémaként realizálódik, mint a magyarban, valamint az egyik nyelvjárás *y* betűje, amit *ü*-nek ejtünk, mint a finnek. Nem térek ki az összes sajátosságra külön-külön, ezeket azért hoztam fel példaként, hogy közelebb kerüljünk Középfölde nyelveihez, ezzel a nevek hangzásához is.

A névanyagot is európai hatásúnak találom, elég összevetni a kelta, a germán mitológia névanyagával. Vannak olyan hangkapcsolatok, amelyek hasonló hangulati hatást érnek hasonló tulajdonságú fonémák között: *Asgard*²⁴, *Midgard*²⁵, *Utgard-Loki*²⁶ - *Mordor*²⁷ : *rd* hangkapcsolat, veláris magánhangzókkal, meglehetősen baljós hangulatú szavakat eredményez. Rendkívül gyakori a *g*, *r*, és *th* fonémák előfordulása, akár egyetlen szóban is: *Hrothgar*²⁸, *Hrungnir*²⁹, *Thór*³⁰,

¹ Az északi germán mitológiában az istenek lakóhelye.

² Loki fia az északi germán mitológiában, kígyó, amely körbeéri a Földet.

³ Az északi germán mitológiában a gonosz óriások országának uralkodója

⁴ A sötétség birodalma A gyűrűk urában.

⁵ A Beowulf-énekben szereplő dán király

⁶ Óriás az északi germán mitológiában, Thór ellenfele

⁷ Isten az északi germán mitológiában. A gyűrűk urában szerepel egy azonos nevű törp.

Thorbjörg³¹, Walthari³² - Gorgoroth³³, Morgoth³⁴, Argonath³⁵, Cirith Gorgor³⁶, Amon Amarth³⁷ stb. Ezeket a fonémákat önkényesen választottam ki (hangzásuk miatt), de kétségtelen, hogy gyakran fordulnak elő (veláris magánhangzókkal) a szövegben, gyakrabban, mint bármely más regény névanyagában (kontrollszövegként meg lehetne vizsgálni a hasonló terjedelmű Háború és béke neveit). Tolkiennek nem eshetett nehezére meríteni a mítoszokból és az irodalomból, sőt szavakat, nyelvtant és nyelveket alkotni sem, hiszen már 33 évesen az angolszász nyelv és irodalom professzorává nevezték ki Oxfordban. A mitológiával szoros kapcsolata volt: neki köszönhető a Sir Gawain és a zöld lovag, e XIV. század második felében írott angol hőseposz példátlanul tökéletes szövegkritikai kiadása. A nyelveket már gyerekkorában kitalálta. Tehát Középfölde világa bármennyire is távol áll a valóságtól, alapvetően angolszász gyökerű, a benne előforduló vidékek és történetek sem valószínű, hogy játszódhatnának másutt, mint Európában. Területe például körülbelül akkora, mint Európa.

A neveket a magyar kiadásból gyűjtöttem ki, de összevettem az angollal. A helyneveket többféleképpen lehet csoportosítani. Íme néhány szempont: El lehet különíteni aszerint, hogy leíró nevek-e, vagy sem. Ez azért fontos, mert a leíró neveket le kellett fordítani magyarra, a Középfölde saját nyelvein adott neveket viszont nem. A fordítások (természetesen) kítűnőek lettek, szerintem változatosabb egy-két helyen, mint az eredeti. Az egyszerű angol szóösszetételeket csodálatos leleménnyel sikerült átfordítani. Ezeknél a neveknél az adattárban megtalálható az eredeti kifejezés is. Pl.: Barrow-downs, ami szó szerint vermet, földbe ásott üreget jelent, a regénybeli "funkciója" után Sír buckáknak lett lefordítva, vagy a Morotvának fordított Bywater, ami kb. annyit tesz: mellékvíz. Magyarban a *morotvás* vízzel elárasztott területet jelent a Szamos mentén (ÚjMTSz). A leíró nevek semmiben sem különböznek a mi világunk neveitől, például a regény *Golden Hall* helyneve a kaliforniai *Golden Gate*től, vagy a Felkelő Nap Tornya a felkelő nap országától. Néhány névben a fordító megváltoztatott egy-egy magánhangzót, hogy jobban illeszkedjen a magyar hangrendhez, de ez a jelenség ritka.

Tolkien fantáziája úgy tűnik, kimeríthetetlen. Ebben az egyetlen műben 550 helynév van, ezen kívül majdnem ennyi szereplő (450) és rengeteg tárgy, aminek külön neve van. Úgy vélem, hogy Tolkiennek egyáltalán nem volt mindegy, hogy milyen nevet ad teremtményeinek. Az elnevezés meghatározza a karaktert, saját egyéniséget ad neki, legyen szó bármilyen faj képviselőjéről, dombról, toronyról vagy akár csak egy fáról. A név hangzása alapján eldönthető (Középfölde népeinek

⁸ Izlandi sagában szereplő jósnő

⁹ Német hősi ének főszereplője. Másik neve: az Erőskezű

¹⁰ Kiszáradt, kietlen fennsík Mordor fekete birodalmában

¹¹ Mordor élén álló főgonosz (nem szerepel a Gyűrűk urában)

¹² Királyok Oszlopai, szűk völgy Középföldén

¹³ Kísértethágó, a regény egyik baljós helyszíne

¹⁴ A Végzet Hegye, Mordor birodalmának vulkánja, a világ legnagyobb forrása van benne

és nyelveinek valamilyen szintű ismerete alapján), hogy viselője melyik oldalhoz (jó -rossz), melyik fajhoz (ebből több is van) tartozik, a helynevekről azt, hogy kik lakhatják, vagy kik nevezték el, illetve hogy ki építette, vagy ki lakott, lakik benne stb. A főszereplő hobbitok például a falusi élethez kapcsolódó szavakkal nevezik meg helyeiket, nincs bennük semmi fenséges vagy lenyűgöző, inkább a gyakorlatiasság és a humor dominál (Borbuggyan folyó, ami a tündéktől átvett Baranduin név népetimológiás változata). A fordítás zsenialitása, hogy több helyen tájnyelvi szavakkal fordította le Göncz Árpád. Ilyen a már fent említett Morotva is. A negatív oldal által birtokolt terület (Mordor) neveit és azoknak tulajdonságait az adattárban ismertetem.

A Gyűrűk ura sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy kitűnő paródiája is született (Henry N. Beard and Douglas C. Kenney: *Bored of the Rings*, 1969.) Gyűrűkúra címen. A mű célja a szórakoztatáson kívül valószínűleg az lehetett, hogy deheroizálja a Tolkien-regény hőseit. A *Bored of the Ringset* Gáspár András fordította, a paródia -ha lehet ilyet mondani- méltó az eredeti műhöz, méltatásához csak néhány nyelvi "leleményt" írok: a legelső az maga a címe. Íme néhány példa a magyar fordítással összevetve (az eredeti nevet írom előre): Borbuggyan folyó = Sörkuttyantó, Brí (ahol a regényben baj történik hőseinkkel) = Zrí (ami a jassznyelvben jelent bajt), Vasudvard = Vasótvar, Keselyüstök (állatnév) = Kóserüstök stb., valamint egy jó példa a hosszú leíró nevekre (amelyekből van néhány a Gyűrűk urában), egy uralkodó személy neve: Elmúlt-S-Egy-Nap-Ha-Igaz-Visszatérő Király régense. Érezni a neveken, hogy a fordító is olvasta néhányszor a Göncz Árpád fordítást, mert nem tudott elszakadni az általa alkotott elnevezésektől, csak a népetimológia szintjén, azon viszont leleményesen. Ezt a paródiát az érti meg igazán, aki jól ismeri a történetet, mert így számos apró, elrejtett poént talál az amúgy is nagyon mulattató szövegben.

A Gyűrűk Ura helyneveinek teljes adattára

A regény teljes szövegének helynévanyagát földolgoztam. Különbséget tettem a nevek között attól függően, hogy melyik népcsoport birodalmában találhatók, valamint hogy milyen helyet jelöl. Eszerint hat kategóriát állítottam föl:

- földrajzi nevek (erdők, rétek, völgyek, hágók stb. nevei)
- építmények nevei
- vizek nevei
- városok nevei
- birodalmak nevei
- csillagnevek.

Ahol lehetett, ott egybevettem a különböző népek elnevezéseit ugyanarról a helyről, így kitűnően össze lehet hasonlítani a Tolkien által kreált nyelveket. Érdeemes megfigyelni, hogy mennyire különböznek a hobbitok által adott nevek a tündékétől, vagy akár a gonoszok megnevezéseitől. Ahol eltér a szó szerinti fordítástól Göncz Árpád (szerencsére sok helyen, mert kifejezőbb magyar neveket adott nekik, mint amilyen a szó szerinti fordítás lenne), ott zárójelben dőlt betűk-

kel odaírtam az angol megfelelőjét, hogy össze lehessen hasonlítani a kettőt. Nem fordítottam le ezeket a szavakat, mert akkor egy szövegben nem szereplő nevet kapunk, aminek ráadásul más a hangulata, és a fordítás problematikája miatt valamennyire a jelentése is. Egy helynév nem szerepel a fordításban (*Whitfurrows*), egy név pedig véletlenül (?) egybeesik egy magyar szóval, ez a Ringló folyó, ami az eredetiben is Ringló. Érdekeseek még azok a nevek, amelyek a szó hangalakja után "fordítottak". Ilyen pl: harrow→harg, Bree→Brí.

I. Földrajzi nevek

I.1. A hobbitok lakóhelye, a Megye földrajzi nevei (hobbit elnevezések):

Bakdomb	Lápatorok
Bakfölde	Magányos Hegy
Bozótos	Megye
Brí-domb	Messzi Domság
Bríföld	Nagy Zölde
Csata-gödör	Nagyüreg
Csatakert	Nyugati Fertály
Cseterdő	Öregerdő
Déli Fásor	Rémdombok
Déli Fertály	Széltető (Weathertop)
Eriador (nem hobit elnevezés, annak a nagyobb földrajzi egységnek a neve, melyben a Megye is található)	Szúnyogos Mocsár
ErÉészaki Fertály	Tanácsrét
Füvesút	Toronydombok
Háromfityinges Kő	Töbörlyuk (Crickhollow)
Kapzsi-vég	Tukföld
Keleti Fertály	Újsor
Kotoréklíak (Brokenbores)	Vadonföld
Ködhegység	Vízvölgy
	Zöld Domság

I.2. Középfölde egyéb földrajzi nevei:

Aglarond	Angrenost = Isengard	Bakacsinerdő
Amon Dîn	Anórien földje	Bakacsinerdő Hegyei
Amon Hen	Aranyerdő=	Baraz = Barazinbar
(A Szem Dombja, a Látás Dombja)	Lothlórien (tünde)	Vörösök
Amon Lhaw	Argonath	Barnaföldek
Amon Sul = Széltető	= Királyok Kapuja	Beleriand
(Weathertop)	= Királyok Oszlopai	Bundushathúr= Shathúr
Anfalas	Arnach	(Cloudyhead)
Angbad	Arnor	Cair Andros
	Arvernien	Geras Galadon

Angmar
 Calacirian= Calaciryo
 Calembel
 Calenhad = Vörösfolk
 Caradhras
 Carn-Dúm
 Celebrant csatamezeje
 Celenardhon
 Cerin Amroth (tünde)
 Cirith Gorgor
 Cirith Ungol
 Círdan
 Cormallen mezeje
 Cryn Vorn
 Csata-sík
 Csillógó Barlangok
 Csörgecsarnok
 Déli Vég
 Dorwinion
 Drúadán
 Druwaith Laur
 Dúnföld
 Dúnharg
 Dwimorden
 (Látomások Völgye)
 Edoras
 Egladil
 Eleven Halál Völgye
 = Imlad Morgul
 Emnet
 Emyr Arnen
 Entwadon
 Erebor
 Erech
 Ered Liun
 = Kékhegység
 Ered Mithrin
 = Lamedon
 Lanka
 Ledöntött Király
 keresztútja
 Lithlad
 Lórien
 Lún

Szürkehegység
 Ered Nimrais
 Eregion
 Erelas
 Eressëa
 Esgaroth
 Esthajnal-hegyek
 Etten-mocsarak
 Ezüstkör
 Északföld
 Északi Királyság
 = Arnor
 Északi Láp
 Északi Ország
 Északi Pusztaság
 Fagyott Földek
 Fangorn
 Fanuidhol
 Fehér Dombok
 Fehér Hegy = Celebdil
 =Zirak Zigil
 Fehér Hegyek
 Fehér Tornyok
 Feketepatak Völgye
 = Azanulbizar (törp)
 = Nan Duhirion (tünde)
 = Dimrill Dale
 Feketepataki Zúgó
 Felhősfok
 Fenmark
 Firien
 Folde
 Forlindon félsziget
 Forlond erdeje
 Forod Földe
 Framsdung
 Nindalf
 Nyugati Út
 Nyugati Vég
 Oiolossë
 Örhegy
 Parth Galen
 Pelennor
 Pinnath Gelin

Gó = Naith (tünde)
 Harad
 Hargvölgy
 Helm Árka
 Helm-szurdok
 Hídföldek
 Hith Aiglin
 = Kőhegység
 Holtak Árka
 Holtak Ösvénye
 Holthalom
 Homály Földje
 Imladris
 Imloth Melui
 Ithilia
 Jég-lapály
 Kék Hegyek
 Keleti Fal
 Keleti Gyepű
 Keleti Vég
 Keresztút
 Kerítéshegyek
 Khaled-záram
 = Tükörtó
 Királyok Északvára
 = Fornost Erain
 Kiszáradt Fa
 Kísértethágó
 Kísértethegy
 = Dwimorberg
 Kőemberek szekérútjának
 szurdoka
 Kövesföld
 Kőszarv
 Kürtszikla
 Szürkehegy
 = Fanuidhoil
 = Bundushathúr
 Szürkerév
 Tarlang-szoros
 Tasarinan erdeje
 Tarmenel
 Tauremorna.lomë
 Tengerek Torlasza

Lún-hegység
 Magas Hágó
 Magányos Hegy
 Mágus Völgye
 = Nan Curunir
 Methadras
 Mélyszurdok
 Mindolluin
 Morthond felföldje
 = Feketegyökér-völgy
 Nagyszmíál
 Nanduhirion
 Nan-Tasarion
 = Fűzfák Völgye
 Nargothrond
 Naposföldre
 Nen Hithoel
 Nimbrethil

Rammas Echor
 Rettegés Hegye
 = Doriath
 Rejtekföldre
 Rémület Hegyei
 Rhosgobel
 Rhu Daur
 Rhûn
 Ringló Völgy
 (Ringló Vale)
 Rohani Magasföld
 Sarn-gázló
 Senkiföldje
 Setétbozót
 Suhatag
 Szirtfői-gázló
 Szurdok-katlan

Toronyalja
 Toronyhegy
 Trihyrne
 Troll-szirtek
 Troll-üreg
 Troll-vadon
 Tűzkőszirt
 = Tol Brandír (tünde)
 Újraegyesült Királyság
 Vasfürész
 Véghegység
 Végzet Ösvénye
 Völgykatlan (Deep Coomb)
 Zirak = Zirak Zigil
 Zöld Hegyek

Mordornak, a gonosz birodalomnak a helynevei: Egészen más a szóhangulatuk, mint az előző elnevezéseknek. Mély hangrendű magánhangzók alkotják (a, o, u), a mássalhangzók (r, m, g, illetve rg hangkapcsolat) „kemények”, „morgósak”, esetleg a jelentésük baljós.

A helynevek:

Amon Amarth
 Barad-Dûr = Fekete Torony =
 Lugbûrz
 Ephel Dúath = Árnyhegység
 Mordor
 Morgar
 Morgoroth
 Morgul Völgy
 Núrn
 Núnnen tava

Ered Lithui = Hamuhegység
 Fekete Fertály
 Gorgoroth fennsík
 Morannon
 Orodruin = Tűzhegy
 = Végzet Hegye
 Udûn
 Végzet-Katlan

II. Építmények nevei. Itt is érdemes megvizsgálni, hogy mely építmények mely népcsoportokhoz köthetők nevük hangzása, jelentése alapján. A közzsói összetettek fenségessé teszik a hely nevét, pl.: Lenyugvó Nap Torny, stb.:

Agyar Torony
 Amon Dín
 Anor Tornya
 Arany Sügér fogadó
 Argonath = Királyok
 Kapuja = Király
 Oszlopai
 Bakföldi Kapu
 Barad-Dúr (ld. fent)
 Borostyán fogadó
 Calenhad
 Caras Galadhon
 = Fák Városa
 Carchost= Morannon
 Csillag-kupola
 Déli Kapu
 Dol Amroth kastély
 Dol Baran
 Dol Guldur
 Dúrharg erő
 Dúrthang
 (Mordor vára)
 Eilenach
 Elhagyott Fogadó
 Erelas
 Erőd
 Narchost
 Nardor
 Nyugati Kapu
 Orthanc (kőtorony)
 Öregút
 Pajkos Póni fogadó
 Parittyás-híd
 Rammas Echor
 Rath Celerdaion
 = Mézeskészítők
 Utcája
 Rath Dinen
 = Csöndes Út

Északi Kapu
 Északi Lépcső
 Északi Út
 Fehér Kéz Oszlopa
 Fehér Torony
 = Echtelion Tornya
 Feketepataki Kapu
 Fekete Kapu
 Fekete Torony
 Fellegvár
 = Gondor Tornya
 Fen Hollen
 = Zárt Ajtó
 Halifiri
 Híd
 Hídi Fogadó
 Hold Tornya
 Holtember Gátja
 Ispotály
 Keleti Út
 Khazad-dűm
 = Törptárna
 =Fekete Gödör
 = Durin
 Hídja
 Khazad-dűm hídja
 Régi Major
 Régi Út
 Régi Vendégház
 Rohani Kapu
 Sammath Naur
 = Tűz Kamrája
 Sír buckák
 (Barrow-downs)
 Szem Ablaka
 Szilszakáll dombja
 Szmiál
 Szökőkút Tere

Királyok Csarnoka
 Mathom-ház (múzeum)
 Második Kapu
 Mazarbül Terme
 = Krónikák Terme
 Meduseld = Aranycsarnok
 Merethrond
 = Lakomák Palotája
 Min-Rimmon
 Minas Anor
 = Lenyugvó Nap
 Tornya
 Minas Ithil
 = Kelő Hold Tornya
 Minas Morgul
 = Boszorkányság
 Tornya
 Minas Tirith
 = Örökös Tornya
 Mithlond Kapuja
 Morannon
 = Fekete Kapu
 = Carchost
 Mordor Agyarai
 Morgai
 Nagy buckák
 Nagykapu
 Nagykerítés
 Torech Ungol
 = Banyapók Oduja
 Tűz Csarnoka
 Úszó Tuskó fogadó
 Utolsó Híd = Mitheitel
 hídja
 Vörösfoki Kapu
 Zöld Sárkány fogadó
 Zöld Út
 Zsáklak

III. Középfölde vizeinek nevei:

Anduin	Anduin deltája	Mitheithel folyó
= Nagy Folyó	Ezüstér folyó	Morgulduin folyó
=Folyó=	= Kibil-Nâla	Morotva (Bywater)
Gondor Folyója	= Celebrant	Murthond folyó
Borbuggyan folyó	Feketegyökér-patak	Napnyugta Ablaka
(hobbit)	Fűztekeres folyó	vízesés
=Baranduin (tünde)	Gilrain folyó	= Henneth Annún
(Brandywine)	Glanduin folyó	Nimrodel patak
Belfalas tenger	Hattyús folyó	Nindalf vízesés
Beltenger	Henneth-Annún	= Vízkaréj
Brúinen folyója	Holt Arcok Tava	Niomiode folyó
(Loudwater)	Holtláp	Nőszírom folyó
Brúinen gázlója	Holtvíz	Núrnen tó (Mordor)
Calos folyó	Hosszú Tó	Ossiriand
Ciril folyó	Hókút folyó	Pelargir torkolat
Ciril gázlója	Kún-öböl	Rauros folyó
Entséd folyó	Limjód folyó	Ringló folyó (Ringló)
Erdei folyó	Letnui folyó	Sarn Gázlója
Esgalduin folyó	Lossarnach folyó	Sarn Gebir
Tündefolyó	Malomárok	Sirannon
Esthajnal-tó	Mennyei Tengerek	Serni folyó
	Tönkös patak	Sirith folyó
Ethir Anduin	Tükörtó	Vasfolyó
=Anduin deltája	= Khaled-Záram	Vörös Folyó
Szürke		= Carnen
Omboly folyó		Zubogó folyó
Szürkevíz		
Szurdokvíz		

IV. Helységnevek (városok, falvak, utcák és ezek részei)

Alsóharg	Fornost	Osgiliath =
(Underharrow)	Felpatak	Csillagok Fellegvára
Annúminas	Fenekes (Megye)	Parth Galen
Arcset (Megye)	Gramslade	Pinnath Gelin
Bakvár (Megye)	Halott Város	Rimmon
Békásfenék (Megye)	Halrond	Sápkút (Megye)
Bortelke (Megye)	Hobbitfalva (Megye)	Sövényfő (Megye)
Brí (Bree)	Hosszúmart	Talpas (Megye)
Bugylak (Megye)	Imladris	Thangorodrim
Csillagok Fellegvára	Kapzsi-vég	Töbörlyuk (Megye)
Caras Galadhon =	Kürtvár	Tönkös (Megye)
Fák Városa	Lamendón	Tukbánya (Megye)

Dagorlad városa	Lebennin	Tumladen
Dol Goldur	Magosvár	Umbar(Kalózok városa)
Edoras	Meduseld	Vasgádos (Mordor)=
Egladil	Minhiriath	Carach Angren
Emyn Muil	Mithlond	Vasudvard =
Erdőcsát (Megye)	Mocsolyaszeg (Megye)	Agrenost
Ereborn	Nagymál (Megye)	Völgyzugoly (Rivendell)
Esgaroth	Nagyüreg (Megye)	Zsákvég utca (Megye)
Ethír	Nanduhirion	(Bagshot Row)
Északvár =	Nen Hithoel	

V. Birodalmak nevei:

Gondor (emberek királysága)
Harad
Középfölde
Lothlórien = Lauriendórian (régi neve) = Tündehon (tündék birodalma)
Magyalföld = Eregion (tündék lakhelye)
Megye (hobbitok lakhelye)
Mordor = Fekete föld = Névtelen Föld (a sötétség, a gonosz birodalma)
Mória (törpök birodalma a föld alatt) = Fekete gödör
Nyugathon = Númenor
Rohan = Lovasvég (lovas emberek birodalma)

VI. Csillagok nevei:

Erendil = Esthajnalcsillag
Égi Kardforgató
Hálós Csillag
Hold
Menelvagor
Remmirath
Sarló csillagkép

Néhány következtetés a nevek alkotóelemeiről (forrásom a Szilmarilok)

amon „hegy”, többesszáma *emyn*
an(d) „hosszú”, *Anduin* = Hosszú Folyó, *Anfalas* = Hosszú Föveny
annon „kapu”, *Morannon* = Fekete Kapu, *Sirannon* = Kapu-patak
barad „torony”, *Barad-dûr*, *Barad Nimras*
calen, *galen* „zöld”, *Parth Galen* = Zöld Gyep
celeb „ezüst”, *Celeborn*, *Celebrant*
dôr „föld”, *Gondor*, *Mordor*, *Eriador*
duin „folyó”, *Anduin*, *Baraduin*, *Esgalduin*
gûl „boszorkányság”, *Dol Guldur*, *Minas Morgul*
minas „torony”, *Minas Morgul*, *Minas Tirith*, *Minas Arnor* stb.

mor „sötét, fekete”, *Mordor*, *Morgoth*, *Morannon*
nen „víz”, *Nen Hithoel*, *Bruinen*, *Núnnen*
orod „hegy”, *Orodruin*, többszáma *ered*, *Ered Nimras*, *Ered Luin*
ras, *rais* (tsz.) „szarv”, *Caradhras* = Vörösfok, *Ered Niimrais*
ros „hab, tajték, permet”, *Celebros*, *Rauros*, *Cair Andros*

Irodalom

DÖMÖTÖR TEKLA 1965: Germán, kelta regék. Móra. Bp.,
HENRY N. BEARD-DOUGLAS C. KENNEY 1991: Gyűrűkúra. Walhalla Páholy. Bp.
J.R.R. TOLKIEN 1991: A Szilmarilok. Árkádia. Bp.
J.R.R. TOLKIEN 1990: A Gyűrűk ura. Árkádia, Bp.

Fordították: Göncz Árpád, Réz Ádám, Tandori Dezső

I. A gyűrű szövetsége

II. A két torony

III. A király visszatér

J.R.R. TOLKIEN 1991: The lord of the rings. Grafton, London.

The return of the king

KOVALOVSKY MIKLÓS, 1992: Az irodalmi névadás (részlet). Helikon, A Név hatalma. 3-4

Tolkien világa. Középfölde festményei, Holló és Társa

Új Magyar Tájszótár. Akadémiai kiadó. Bp.

BELÉNYI DÁNIEL